

Skutil, Jan

Wiener Slavistisches Jahrbuch : Band 38

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1994, vol. 43, iss. D41, pp. 174-175

ISBN 80-210-1205-6

ISSN 0231-7818

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/108451>

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Ivanova, J. Strezovského, S. Janevského a D. Soleva. Gjurčinov tedy sleduje literární produkci různých generací, rozličných poetik a postupů i nestejně umělecké úrovni.

Do další části své knihy autor zařadil své úvahy o zakladateli makedonské moderní literatury Kostu Racionovi a jeho díle, o próze V. Maleského a Živka Činga a o poezii B. Koneského a B. Gjužela. Na příkladech z nové domácí básnické tvorby dokazuje vztah mezi ústní lidovou slovesností a psanou literaturou i zabývá se také mýtem v současné poezii.

Z lidové slovesnosti hodně čerpá dramatický debut Gorana Stefanovského, který Gjurčinov zařazuje do obecného makedonského literárního vývoje. Na závěr této části pak autor zařadil texty dvou svých veřejných vystoupení, v nichž hovořil o nové makedonské literatuře.

Část nazvaná Syntézy obsahuje tři texty. V prvním z nich Gjurčinov sleduje a hodnotí vývojové cesty nové makedonské poezie za čtyři poválečná desetiletí (1945–1985), druhý text je věnován vybraným spisům prozaika V. Maleského. Třetí, nejrozsáhlejší text analyzuje chronologicky básnickou tvorbu Radovana Pavlovského od vydání jeho prvotiny (1961) až po sbírku Klíče (1984).

Ivan Dorovský

Wiener Slavistisches Jahrbuch. Band 38. Herausgegeben von Gerta Hüttl–Folter, Radoslav Katičić, František Václav Mareš und Josef Vintr. Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. Wien 1992, 364 stran.

Institut slavistiky vídeňské univerzity věnoval sledovaný svazek svého sborníku k sedmdesátým narozeninám prof. dr. **Františka Václava Mareše**; je rozdělen do pěti oddílů. Prvý obsahuje příspěvky rakouských slavistů k mezinárodnímu slavistickému kongresu konanému v srpnu 1993 v Bratislavě, druhý nazvaný slovanské etymologie zveřejňuje přednášky proslovené na sympoziu konanému na počest 100. výročí skonu Franze Miklosiche na institutě slavistiky vídeňské univerzity na podzim roku 1991, třetí přináší ostatní studie, další materiálové přínosy a závěrečný recenze. Smutnou shodou okolností prof. dr. František Václav Mareš, jemuž je sborník dedikován, zesnul během tisku naší recenze (3. 12. 1994).

H. Galton ve studii o vzájemných vztazích altajského jazyka a praslovánštiny vychází z předpokladu, že vliv altajského jazyka na prsl. se dotkl jak lexika, tak i morfologie; analyzuje možnost vzniku praslovanského *ch* na základě fonetického vlivu této řeči, všímá si vztahu praslovánštiny k baltským jazykům vzhledem k jejich geografickému uplatnění a zamýšlí se nad Jakobsonovými podněty stran velarizace a palatalizace.

G. Hüttl–Folterová analyzuje vznik novoruského literárního jazyka na základě syntaktických inovací ve 30. letech 18. století s konkrétním zvýrazněním podle francouzských paralel, kdežto **Jagoda Jurić–Kappelová** charakterizuje postavení bosenského žaltáře z roku 1404 v rámci přibývajících slovanských textů. Zaujmavé jde o dílo psané v někdejší západoštokavském nářečí; paleograficky náleží do rámce středověkých bosenských rukopisů, ideově představuje dílo související s bosenskou herezí; nová srovnání s jinými rukopisy ukazují na hlaholskou předlohu sledovaného textu.

Radoslav Katičić přináší práci národopisného a textově kritického charakteru o možné rekonstrukci praslovanského obřadu v souvislosti s oslavou hojnosti na základě litevských folklórních textových reziduí.

Shodné motivy v estetice v díle Kierkegaarda, Lermontova a Dostojevského sleduje **Adreas Leitner**, kdežto **Herta Maurer–Lauseggerová** podává zprávu o zkoumání slovinštiny v Korutanech z hlediska sociolinguistického pohledu v dvojjazyčném prostředí. Soudobé ruské lyriky v období tzv. ruské perestrojky si všímá **Rudolf Neuhäuser**, především na základě děl publikovaných v časopise *Novyj mir*, *Literaturmaja gazeta* aj. **Gerhard Neweklowsky** analyzuje jazykovou složku autobiografie Dositeje Obradoviće z roku 1783 vzniklé v době, kdy docházelo k emigraci Srbů do jižních Uher, kdežto jazykové elementy současné mluvy orientované k obchodu a hospodářství všeobecně v západní Evropě i v Rusku rozebírá **Renate Rathmayrová**. Shodných míst při

charakteristice rodiny Glombajevových u Miroslava Krleži a Karamazovových u F. M. Dostojevského si všímá **Marija Salzmann–Čelanová**, kdežto poetiky Mandel'stamovy **Stefan Simonek**.

Pro literární bohemistiku i historickou jazykovědu je v tomto sborníku neobyčejně závažná práce **Josefa Vintera** *Jazyk české barokní bible Svatováclavské* (s. 197–212). Autor konstatuje, že jazyk Nového zákona (1677) Svatováclavské bible, neprávem stojící ve stínu bible Kralické, je bližší jazykové normě dnešní než dva starozákonní svazky (1712, 1715), i když jsou chronologicky mladší. Ortografickou normu přijala Svatováclavská bible od Kralické, s výjimkou označení kvantily vokálů, což vyplynulo z pozdějších změn v tomto směru v letech 1596–1677 (podle údajů novozákonních edic posledního vydání šestidílký a I. dílu svatováclavské bible). J. Vitr si všímá forem imperativu, kolísání při skloňování feminin a jejich přiklání se ke vzoru píseň a kost aj.; upozorňuje na přechod slovesných pasív k minulému času, dále též na germanismy a na latinismy zejména ve starozákonních textech pokud jde především o slovní zásobu. Autor studie rozlišuje jazyk vlastního biblického překladu od znění komentářů a zjišťuje v prvním případě úpadek barokní češtiny: biblický text představuje nejvyšší styl, kdežto komentáře nižší, který je blízký jazyku kázání. J. Vitr zdůrazňuje, že jazyk Svatováclavské bible během celé 19. století utvrzoval sebevědomí katolické inteligence v českých zemích.

Oddíl týkající se slovanské etymologie přináší úvodní kritické hodnocení **Franze Miklosiche** (1813–1891) v rámci srovnávací jazykovědy 19. století. **L. B. Kurkinová** posléze etymologický výklad slovesa ševeliti, kdežto **Žanna Žanovna Barbotová** charakterizuje vztahy sémantické rekonstrukce v souvislosti s etymologiemi: instrumentál v polabštině charakterizuje **Michael Moser**. **Birgit Seidel–Dreffkeová** uvažuje o možných nejrůznějších interpretacích Gogolova Něvského prospektu a zvýraznila přitom výraznou roli motivu smrti u tohoto spisovatele. Z pozůstalosti **Güntera Wyrzense** je tu zveřejněn pohled na Fin de siècle v polské literární vědě.

V oddílu materiálových studií zveřejňuje **Emilie Bláhová** příspěvek o významu řecko-církevněslovanského indexu pro zjištění slovního bohatství staroslověnštiny. Jubilantu **F. V. Marešovi** je tu věnován soupis jeho vědeckého díla z období 1982–1992 tématicky utříděný na práce po bibliografii zveřejněných (Wiener Slavistisches Jahrbuch 1982) do těchto oddílů: srovnávací slovanská jazykověda, etymologie, staroslověnština, nová církevní slovanština, práce věnované 1100. výročí smrti sv. Metoděje, studie lexikologické a lexikografické, práce v encyklopediích, v edicích a katalozích, a konečně studie týkající se jednotlivých slovanských jazyků a nejstarších literárních památek, nekrology a jubilea, překlady a redakční práce. Obdobnou bibliografickou práci pro dílo **Güntera Wyrzense** za stejné období sestavil **Vincenc Pavlík**.

Sborník uzavírají recenze, z nichž nejzávažnější se týká **Eichlerovy** a **Schröterovy** práce o **Leskienových** přednáškách ze srovnávací mluvnice slovanských jazyků. **Josef Vitr** přináší kritické ocenění edice **Blahoslavovy** Gramatiky české vydané Masarykovou univerzitou péčí **M. Čejky**, **J. Nechutové** a **D. Šlosara** (1991). J. Vitr klade si otázku, užíval-li **J. Konstanc** v r. 1677 právě rukopis, který sloužil za podklad této edice a zabývá se otázkami kvantity edice.

Jan Skutil

Norbert Lossau: Die deutschen Petőfi–Übersetzungen (Ungarische Realienbezeichnungen im sprachlich–kulturellen Vergleich). Frankfurt am Main – Berlin – Bern – New York – Paris – Wien 1993, 390 stran.

Jako třetí svazek edice *Opuscula fenno–ugrica gottingensia*, kterou vydává v Göttingen János Gulya, vyšla zajímavá monografie Norberta Lossaua *Die deutschen Petőfi–Übersetzungen*. Tato práce je věnována německým překladům Petőfiho se zaměřením na typické uherské reálie na pozadí historické a kontrastivně lexikální analýzy těchto reálií, při čemž zvláštní pozornost je tu věnována rozboru německých překladů Petőfiho básně *Alföld* (1844). Své zkoumání zasazuje Lossau do široké srovnávací roviny, zabývá se nejprve recepcí maďarské tematiky v německy mluvících oblastech v 19. století a poukazuje na to, jak recepci díla Petőfiho v německém prostředí připravily